

การประยุกต์ใช้หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้าน
ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

**An Application of the Five Precepts for Developing the Village Leadersd
Inthe Territory of Kut Jub District, Udonthani Province**

พระมหาธนพล ขนติธมโม,

พระมหาประทีป อภิวฑฒโน และ สมเดช นามเกต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาพนองคาย

PhraPhramahaDhanapon Khantidhammo,

Phamahaprateep Abhivatdhano and Somdet Namket

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campas, Thailand

Corresponding Author, E-mail: jack_nitikorn_wichuma2517@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) หลักศีล 5 2) สภาพปัญหาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้าน และ 3) การประยุกต์ใช้หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ผลวิจัยพบว่า 1) ศีลในพระพุทธศาสนาเถรวาทคือ เจตนา ที่เว้นกายทุจริตและวจีทุจริต และหมายถึง เจตสิก คือ การเว้นจากมโนทุจริต 3 โดยสรุปหมายถึงศีล 5 2) สภาพปัญหาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้าน พบว่าการละเมิดศีลข้อที่ 1 เพราะการทะเลาะวิวาท ส่วนการฆ่าสัตว์มุ่งเพื่อเป็นอาหาร การละเมิดศีลข้อที่ 2 เพราะปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัญหาครอบครัว และค่านิยมที่ผิด การละเมิดศีลข้อที่ 3 เพราะความฟุ้งเฟ้อในด้านวัตถุนิยม การละเมิดศีลข้อที่ 4 ส่วนมากจะเป็นการกล่าวหาเท็จเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อความสบายใจของครอบครัว ส่วนการละเมิดศีลข้อที่ 5 พบว่า มีการติดสุราและยาเสพติดด้วย 3) การประยุกต์ใช้หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้าน ต้องดำเนินการโดยการร่วมมือกันภายในชุมชนประกอบ ทั้งผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ประชาชนและโรงเรียน โดยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (ร่วมคิด) 2) การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการ (ร่วมทำ) และ 3) การมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน (ร่วมรับผิดชอบ) และใช้หลักแนวความคิดการมีส่วนร่วม 4 ขั้น คือ 1) การวางแผน 2) การดำเนินกิจกรรม 3) การใช้ประโยชน์ร่วมกัน 4) การได้รับประโยชน์ของประชาชน

คำสำคัญ: ศีล 5; พฤติกรรม; ผู้นำหมู่บ้าน

Abstracts

The objectives of this research were to study 1) the 5 precepts, 2) the problem behavior of the village leaders, and 3) the application of the 5 precepts to develop the village leaders' behavior. in the district of Kut Chap The results of the research showed that 1) the precepts in Theravada Buddhism are intentions to abstain from corrupt body and speech, and mean cetasika is to abstain from corrupt thoughts 3. In summary, it refers to the 5 precepts. 2) Problem behavior of village leaders. It was found that the first precept was violated because of quarrels. The slaughter of animals is aimed at food. Violation of the second precept because of other factors such as family problems and wrong values Violation of the third precept because of extravagance in materialism Violations of the Fourth Precept are mostly small lies for the comfort of the family. As for the violation of the 5th precept, it was found that alcohol and drug dependence were also applied. 3) The application of the 5 precepts to develop the behavior of the village leaders. This must be done through collaboration within the community. Both community leaders, clergy, citizens and schools were organized into three stages: 1) participation in the preparation stage (co-thinking), 2) participation in the implementation stage (co-working), and 3) participation. on track Evaluate and publish results (Share responsibility) and use the concept of participation in 4 steps: 1) planning 2) activities 3) sharing use 4) benefiting the people.

Keywords: 5 Precepts; Behavior; Village Leaders

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นมาแล้วกว่า 2600 ปี นับตั้งแต่ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ และได้ประกาศพุทธธรรมซึ่งเป็นคำสอนที่เป็นบรมสัจจะหรือความจริงอันประเสริฐที่เกี่ยวกับโลกและชีวิตที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบ และนำมาสั่งสอนเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของมวลมนุษยชาติ (มันเกียรติโกศลนิรติวงศ์, 2541 : 28-29) ดังนั้น หลักคำสอนในทางพุทธศาสนาจึงมี 2 ระดับ คือระดับศีลธรรม และระดับจริยธรรม ในบรรดาคำสอนที่เป็นโลกุตตระ (ศีลธรรม) และในระดับโลกียะ (จริยธรรม) ซึ่งคำสอนในระดับโลกุตตระ เป็นคำสอนก็เพื่อมุ่งความหลุดพ้นหมดจากกิเลส เป็นคำสอนในระดับที่สูง คือ นิพพาน ส่วนคำสอนระดับโลกียะ เป็นคำสอนทั่วไป เพื่อให้ผู้ปฏิบัติดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในชาติปัจจุบัน และชาติอื่นๆ ไป เป็นคำสอน สำหรับผู้ที่ยังต้องการความเจริญและความสุขในสังสารวัฏ หลักคำสอนที่เป็นจริยธรรมในการดำรงชีวิต เช่น ทาน ศีล สวรรค์ (นฤมล มารคแมน 2543 : 1-2) เป็นต้น การที่มนุษย์ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏซึ่งยังเป็นความสุขในระดับของโลกียะนั้นจึงจำเป็นต้องนำหลักธรรม ที่เรียกว่า ศีล 5 มาดำรงชีวิตของมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นหลักธรรมที่พระพุทธศาสนาได้เล็งเห็นคุณค่าของสังคมที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขสามารถพัฒนาพฤติกรรม ด้านกาย จิตใจ และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปัจจุบันนี้บุคลิกภาพด้านพฤติกรรมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมเป็นอย่างมาก

ดังนั้นในสังคมไทยจะเห็นว่า ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ การดำเนินชีวิตของคนไทยและวัฒนธรรมต่างๆ ได้รับอิทธิพลหล่อหลอมด้วยหลักธรรม คำสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งอยู่ในความคิดหรือชีวิตจิตใจของคนไทยเป็นเวลานานสามารถสังเกตได้จากผลสะท้อนที่ปรากฏออกมาในด้านต่างๆ เช่นวิถีชีวิต ทัศนคติ พฤติกรรม นิสัยใจคอของชาวไทยตลอดจนถึงวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ลักษณะดังกล่าวซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยการนำมาปฏิบัติดัดแปลงให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต (สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ 2516 : 6-7)

การนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันตามลักษณะของปัญหา ตามสติปัญญาและความประสงค์ของแต่ละบุคคล ดังนั้นระดับคำสอนของพระพุทธศาสนาจึงมีหลายระดับทั้งที่เป็นสัจธรรมเบื้องต้น เบื้องกลาง และเบื้องสูง มีทั้งส่วนที่เรียกว่า เป็นโลกียธรรมและโลกุตระธรรม ศีล เป็นคำสอนระดับเบื้องต้น หรือระดับพื้นฐาน คำสอนทั้งหมดเป็นระบบการปฏิบัติเพราะเหตุที่คำสอนเป็นสัจธรรมคือ เกิดจากประสบการณ์จริง คำสอนจะให้ผลอย่างแท้จริงเฉพาะผู้ที่นำไปปฏิบัติเท่านั้น ศีลก็อยู่ในลักษณะเดียวกัน แม้ว่าจะเป็นคำสอนระดับพื้นฐาน แต่ถ้าคนนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องแล้วจะมีความสัมพันธ์กับระบบอื่น ๆ และพัฒนาขึ้นไปจนถึงระดับสูงสุดดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ศีลมีลักษณะอย่างนี้ สมาธิมีลักษณะอย่างนี้ ปัญญามีลักษณะอย่างนี้ สมาธิอันบุคคลอบรมโดยมีศีลเป็นฐาน ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก ปัญญาอันบุคคลอบรมโดยมีสมาธิเป็นฐาน ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก จิตอันบุคคล อบรมโดยมีปัญญาเป็นฐานย่อมหลุดพ้นโดยชอบจากอาสวะทั้งหลาย คือ กามาสวะ ราคาสวะ และอวิชชาสวะ (ที.ม.(ไทย) 10/142/89.)

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางอาชญากรรม การทำลายล้างผลาญซึ่งกันและกัน การปล้นชิงทรัพย์สิน การทำความผิดทางเพศ การโกหกหลอกลวง และการเสเพลสิ่งเสเพลติดให้โทษ ดังเช่นที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อสารมวลชนอยู่บ่อย ๆ ตลอดถึงปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจการเมืองการปกครอง เมื่อว่าโดยสรุปแล้วแต่เป็นการประพาศติผิด ในเรื่องการละเมิดศีล 5 ทั้งสิ้น เพราะคนยึดเอาประโยชน์ตนและพวกพ้องเป็นใหญ่ ไม่ใส่ใจผลกระทบต่อส่วนรวม ขาดความรับผิดชอบ เห็นผิดเป็นชอบ ในขณะที่สังคมเปลี่ยนไป ประกอบกับขาดความเข้าใจหลักศีลธรรม และไม่เห็นความสำคัญของศีลธรรม เพราะความโลภ โกรธ หลง เข้าครอบงำจิตใจ ความคิดอ่านและความประพฤติหลาย ๆ อย่าง ซึ่งแต่ก่อนถือว่าเป็นความชั่ว ความผิด ได้กลายเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับ แล้วพากันประพฤติดุปฏิบัติโดยไม่รู้สึกระส่ำ ระสือ จนทำให้เกิดปัญหาและทำให้วิถีชีวิตมีตนลงไป พวกเราชาวพุทธจะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง ต้องยึดหลักการให้มันคงที่จะไม่ทำสิ่งใด ๆ ที่ชั่วที่เสื่อม ต้องกล้าบากบั่นที่จะทำแต่สิ่งที่เป็นความดีเป็นความถูกต้อง และเป็นธรรม เพื่อให้ผลความประพฤติปฏิบัติชอบ บังเกิด เพิ่มพูนขึ้นและคำจูนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมทรุด หากให้กลับฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการรักษาศีล 5 อันเป็นศีลระดับพื้นฐานเบื้องต้นเพราะศีลหมายถึง ความเป็นปกติธรรมดา หรือการประพฤติชอบทางกาย วาจา และทางจิตเป็นศีลพื้นฐานที่จะสกัดมิฉาหิฐุเบื้องต้นของประชาชนทุกกลุ่มอาชีพในชุมชน ผู้นำหรือผู้ปกครองหมู่บ้าน มีความสำคัญ การกระทำใน

สิ่งที่ดีเป็นตัวอย่างและแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชน และลูกหลานต่อไป นำพาทำกิจกรรมที่สืบทอดไปในทางที่ดี ทั้ง การศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจสังคม ความสามัคคี การให้การศึกษาในระบบการเรียนการสอนมีความจำเป็น รวมถึงการให้การศึกษาทางศีลธรรมที่ต้องเอาจริงเอาจัง ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลัก ศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนใน หลายอาชีพทั้งผู้นำท้องถิ่นและมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และเพื่อหา แนวทางในการส่งเสริม เผยแผ่ศีลธรรมตามแนวพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล เหตุ ที่เลือกชุมชนประชาชนเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากพื้นที่นี้ไม่ค่อยมีข่าวความ รุนแรงเหมือนในตำบลอื่น ๆ ที่ลงตามสื่อต่าง ๆ ทางด้านการเมืองท้องถิ่น เรื่องการทุจริต ขัดผลประโยชน์ หรือ ที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิ ต่าง ๆ ศีล 5 แต่ก็มีอยู่บ้างและยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาวิจัยการประยุกต์ใช้หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี จึงทำการวิจัยเป็นกรณีศึกษาเพื่อ การวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้านในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research)ได้กำหนดวิธีวิจัยไว้ดังนี้ 1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในเชิงเอกสาร โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ(Primary Source) ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ(Secondary Source) จากหนังสือ ตำรา รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี 2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) กลุ่มเป้าหมาย โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชนของผู้นำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

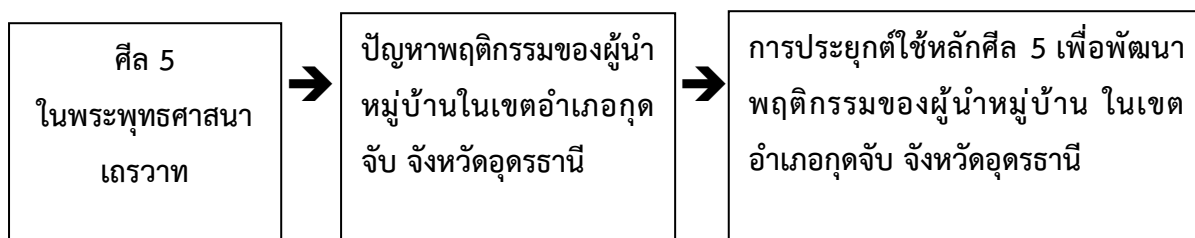
2. ขอบเขตด้านเนื้อหาผู้วิจัยได้ศึกษาศึกษาหลักศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ศึกษาสภาพปัญหา การนำหลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี และการประยุกต์ใช้หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย การศึกษาหลักศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย การศึกษาสภาพปัญหาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้านในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี เพื่อที่จะเป็นการทราบบริบทของผู้นำชุมชน ประชาชนใน

พื้นที่ในด้านต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับศีล 5 เพื่อที่จะเป็นการประยุกต์ใช้หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานีให้เกิดการพัฒนา ผู้นำชุมชน ประชาชน ในพื้นที่ในกรอบของการมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตด้วยศีล 5 เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนในรอบด้านของชุมชน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ผู้วิจัยใช้พื้นที่ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

4. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 24 รูป/คนแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1)พระสงฆ์ 2)ผู้นำชุมชน และ 3)ประชาชนอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. หลักศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาทสรุปได้ว่า “ศีล” (Morality) หมายถึง เป็นความประพฤติชอบทางกาย และวาจาหรือ เรียกว่าความเป็นปกติ คือ ความมีระเบียบวินัยทางกาย และวาจา โดยอาศัยเจตนางดเว้น จีงละบาปคือ อกุศลได้ คือ กายทุจริต วจีทุจริต “ศีล” จึงเป็นธรรมเบื้องต้นที่จะให้เกิดกุศลธรรมทั้งปวงเป็นประธานให้กุศลธรรมอื่น ๆ เกิดขึ้นตามมา กล่าวคือ ความมีเมตตา กรุณา หิริ โอตตปละและความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น เพราะศีลจัดว่าเป็นฐานให้ถึงซึ่งโลกุตระธรรม คือ นิพพาน สมบัติ ก็ต้องอาศัยศีลเป็นพื้นฐาน ดังนั้นศีลจึงเป็นเบื้องต้นแห่งการปฏิบัติให้สุจริตทางกายวาจา และใจเป็นที่สุด

หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาในส่วนที่เกี่ยวกับความประพฤติที่ดีงาม และการหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต ได้แก่ ศีล 5 โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่สังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ศีล 5 ประการนี้ เรียกว่า หลักมนุษยธรรมแปลว่า ธรรมสำหรับมนุษย์ ธรรมทำให้คนเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติดินในกาม การไม่พูดเท็จ การไม่ดื่มสุราเมรัย เพื่อความประพฤติให้ถึงความเป็นปกติ ทางกาย วาจา คือ มีความสำรวมระวัง อาศัยเจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากความชั่ว หรือทุจริตทางกายกรรม วจีกรรม ศีล 5 ทั้งหมดนี้เป็นลักษณะที่ตั้งแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย ให้พ้นจาก

ทุจริต เพื่อให้มีสติปัญญารอบคอบสามารถควบคุมจิตใจของตนเองไม่ตกในทางที่ชั่วร้าย ทำให้เกิดคุณงามความดี มีเมตตา กรุณา ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริตธรรม มีความจริงใจต่อกันและกัน มีความสามัคคี และมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิตรักในเพื่อนมนุษย์ และสรรพสัตว์ที่เกิดมาร่วมโลก ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความเป็นที่รองรับโดยความเป็นที่ตั้งอาศัยแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย หรืออีกนัยหนึ่งว่า

ศีล คือ เจตนา หมายถึง เจตนางดเว้นจากบาปกรรมมีปาณาติบาต เป็นต้น

ศีล คือ เจตสิก (ได้แก่กุศลธรรม คือ ความไม่โลภ ความไม่พยาบาท ความเห็นชอบ) ของบุคคลผู้งดเว้นจากบาปกรรมมีปาณาติบาต เป็นต้น

ศีล คือ การสำรวม หมายถึง ความสำรวมในปาติโมกข์ ความสำรวมอย่างมีสติ สำรวมด้วยความรู้สำรวมด้วยความอดทน และสำรวมด้วยความเพียรพยายาม

ศีล คือ ความไม่ล่วงละเมิด หมายถึง การไม่ล่วงละเมิดด้วยกาย หรือด้วยวาจาของ ผู้ที่สมทานศีลแล้ว

ในคัมภีร์วิมุตติมรรค พระอุปัชฌาย์เถระ กล่าวความหมายของศีลไว้ว่า

ศีล หมายถึง ศีระะ ความเย็น สันติ ดีเลิศ การกระทำปกติและสภาพปกติตามธรรมชาติของทุกข์และสุข

ศีล หมายถึง ความเย็น มีอธิบายว่า ไม่วุ่นวายที่มีความเย็นมากที่สุดช่วยทุเลาความร้อนของพิษไข้ในร่างกายได้ฉับไฉน ศีลก็ฉับไฉน คือ ช่วยทุเลาไข้ใจที่เกิดจากความสะดุ้งกลัวหลังจากศีลขาดและก่อให้เกิดปราโมทย์

ศีล หมายถึง สันติ มีอธิบายว่า ถ้าบุคคลมีศีล เขาจะมีความประพฤติเรียบร้อยไม่สร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้น

ปทานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ สันสกฤต ให้ความหมายของศีลไว้ว่า “ศีล คือ ความปกติของธรรมชาติ ธรรมชาติอันสัตบุรุษพึงทรงไว้ สภาวะความสำรวม”

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีลคือข้อบัญญัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกายและวาจา ทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 ศีล 8

ศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาทประกอบด้วย

ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองและใช้ให้ คนอื่นฆ่า ปาณาติบาต เป็นคำในภาษาบาลี แปลตามรูปศัพท์ว่า “ การทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป ” แม้แปลออกมาเป็นคำไทยแล้ว จะเข้าใจยากสักหน่อย ในคัมภีร์มิ่งคลัตถทีปนี คำขยายความแปลได้ดังนี้ “วธกเจตนา (เจตนาผู้ฆ่า) ของบุคคลผู้มีความสำคัญในสัตว์มีชีวิตว่าสัตว์มีชีวิต อันยังความพยายามเป็นเหตุเข้าไปตัดชีวิตินทรีย์ให้ตั้งขึ้น เป็นไปทางกายทวาร และวจีทวาร ทวารใดทวารหนึ่ง ชื่อว่าปาณาติบาต” พุดง่าย ๆ ก็ว่า ทั้งรู้ยู่ว่าสัตว์มีชีวิตก็ตั้งใจฆ่าสัตว์มีชีวิตนั้นด้วยลงมือทำเอง หรือออกปากหรือจ้างวานผู้อื่นด้วยวาจา

ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี : เจตนางดเว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองและใช้คนอื่น ให้ลักตามรูปศัพท์ภาษาบาลี “อทินนาทาน” แปลว่า “การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้” ในคัมภีร์มังคลัตถทีปนี ขยายความของคำว่า “อทินนาทาน” ไว้ว่า “โดยเจตนา (เจตนาเครื่องเป็นขโมย) ของบุคคลผู้มีความสำคัญในพัสดุ อันผู้อื่นหวงแหน ว่าเป็นพัสดุนั้นผู้อื่นหวงแหนแล้วอันยังความพยายามเป็นเหตุถือเอาพัสดุที่ผู้อื่นหวงแหนนั้นให้ตั้งขึ้น เป็นไปทางกายทวารและวจีทวาร ชื่อว่าอทินนาทาน”

ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี : เจตนางดเว้นจากการประพฤติดินในกาม ตามรูปศัพท์ภาษาบาลี “กาเมสุ มิฉฉาจาร” คือ “ความประพฤติดินในกามทั้งหลาย” เป็นคำแปลที่ฟังง่ายและเข้าใจดี แต่ในคัมภีร์มังคลัตถทีปนี ขยายความไว้ว่า “เจตนา เป็นเหตุก้าวล่วงฐานะอันบุคคลไม่พึงถึง เป็นไปทางกายทวารด้วยประสงค์สัทธรรม ชื่อว่า กาเมสุมิฉฉาจาร”

ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี : เจตนางดเว้นจากการพูดปด พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ “มุสาวาท” แปลว่า “การพูดเท็จ” หรือ “การพูดมุสา” ในมังคลัตถทีปนี ขยายความไว้แปลความว่า “เจตนาของเขา อันยังกายประโยคและวจีประโยค ซึ่งเป็นเครื่องกล่าวให้คลาดเคลื่อนชื่อว่า มุสาวาท” หรือ “เจตนาเรียกว่า มุสาวาท เพราะเป็นเหตุกล่าว คือ ให้บุคคลอื่นรู้ คือ ทำให้ คำจริงด้วยความพยายามที่ควรกล่าวตามความจริงเป็นคำเท็จ” อีกนัยหนึ่ง “เจตนา คือความตั้งใจที่จะก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวอย่างนั้น ของผู้ประสงค์ให้บุคคลอื่นรู้เรื่องไม่จริงว่าเป็นความจริงเรียกว่า มุสาวาท เพราะเป็นเหตุกล่าวเท็จ”

ศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี : เจตนางดเว้นจากการดื่มน้ำเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา แปลว่า “เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ในเพราะน้ำเมากล่าวคือ สุราและเมรัย” คือ แปลคำ “มัชช” ว่า “น้ำเมา” แปลดังนี้เท่ากับยกเอาคำ “สุราเมรย” เป็นคำขยายความของ “มัชช” หมายถึง มัชช (คือของเมา) มี 2 ประเภท คือ สุรา และเมรัย และมีอธิบายขยายความซึ่งแปลได้ว่า “เจตนา คือ ความตั้งใจดื่มน้ำเมา กล่าวคือ สุราและเมรัย ดำเนินไปทางกายทวารด้วยความประสงค์ในการดื่ม เรียกว่า สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานะ”

2. สภาพปัญหาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้านในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

จากการศึกษาปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดหลักศีล 5 ของผู้นำหมู่บ้านในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี พบว่า

ปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดศีลข้อที่ 1 พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการละเมิดศีลข้อนี้ เป็นปัญหาจากการทำร้ายร่างกาย และการทะเลาะวิวาท ส่วนการฆ่าสัตว์นั้นเป็นไปเพื่อทำอาหาร และมีบางส่วนเป็นการทำทารุณกรรมสัตว์ เช่นเช่น ตีไก่ กัดปลา กัดจิ้งหรีด เป็นต้น

ปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดศีลข้อที่ 2 พบว่า สาเหตุของการลักทรัพย์ มีปัจจัยอื่นในสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ก่อให้เกิดการกระตุ้นให้มีการแสวงหาทรัพย์ในทางทุจริต เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาค่านิยมที่ผิด ๆ เป็นต้น

ปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดศีลข้อที่ 3 พบว่ามีสาเหตุของปัญหาล้ายคลึงกัน เงื่อนไขที่ทำให้เด็กหญิงหันมาละเมิดหรือทำผิดในเรื่องเพศนั้นเพราะความพึงพอใจในด้านวัตถุนิยมการแต่งตัวที่เยี่ยวเตร ไม่ว่าจะเป็น เพื่อนเที่ยว เพื่อนชายที่เธอชื่นชอบ หรือแม้แต่คนในครอบครัวของเธอเองและสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากการประพฤติดังกล่าวก็คือ พวกเขาจะมีความตื่นตัวทางเพศเร็วเกินไป มีพฤติกรรมสำส่อนทางเพศ โดยถือว่าเรื่องทางเพศเป็นเรื่องธรรมดา มีการเกิดติดโรคทางเพศสัมพันธ์และทำแท้ง เสพยาเสพติด และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม

ปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดศีลข้อที่ 4 นี้ ส่วนมากจะเป็นการกล่าวคำเท็จเล็กน้อยๆ ทั้งนี้เพื่อความสบายใจของครอบครัว ไม่มีปัจเจกบุคคลใดที่มีการพูดโกหกเป็นอาชีพ แต่ก็มีบ้างเพื่อผลประโยชน์เป็นครั้งคราวและเป็นบางฤดูกาล การแสดงออกทางกิริยาอาการที่แสดงให้ผู้อื่นเข้าใจผิดเช่นสร้างหลักฐานเท็จปลอมแปลงเอกสารหรือหลักฐาน

ปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดศีลข้อที่ 5 พบว่า นอกจากปัญหาการติดสุราแล้ว ยังปัญหาเสพยาเสพติดนับเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลเสียหายชุมชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหาเสพยาเสพติดในเยาวชน เพราะเยาวชนเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสหลงเข้าสู่วงจรของปัญหาเสพยาเสพติดได้ง่าย และยังเป็นอนาคตของชาติอีกด้วย เป็นบ่อเกิดของปัญหาต่าง ๆ นับตั้งแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตัวผู้เสพเองที่จะได้รับความทุกข์ยากลำบากทั้งทางกายและทางใจ นอกจากนี้ ถ้าผู้เสพยาเงินมาซื้อยาเสพติดไม่ได้ก็จะก่ออาชญากรรมได้ หรือเมื่อผู้เสพยาเสพติดจนขาดสติสัมปชัญญะอาจก่ออาชญากรรมได้เช่นเดียวกัน ซึ่งย่อมจะนำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัวที่จะต้องสูญเสียทั้งเงินทอง

3. การประยุกต์ใช้หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ให้เว้นจากปาณาติบาต ด้วยหลักเมตตากรุณา พบว่า การฆ่าเป็นการเบียดเบียนตนเองและคนอื่นให้เดือดร้อน ปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ที่เราเดือดร้อนกันมากนั้นอยู่ที่ปัญหาการฆ่า การเบียดเบียนกันและกัน ซึ่งกระทบกระเทือนต่อการอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขของคนในสังคม ดังนั้นเพื่อยุติหรือระงับวงจรที่มีอยู่ในสังคมอันสืบเนื่องมาจากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นอย่างมากมายจึงควรประพฤติปฏิบัติตามหลักของศีลข้อที่ 1 นี้ เหวหรือความโกรธ อันเป็นเบื้องต้นแห่งการฆ่าย่อมระงับลงได้ ถ้าบุคคลภายในสังคมดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบของศีลข้อที่ 1 แล้วก็จะยุติการเบียดเบียนประทุษร้ายกัน เมื่อการโกรธ การเบียดเบียน ประทุษร้ายกันลดลงไปความสุข ความสงบก็จะเกิดขึ้น สัตว์ทุกประเภท ชีวิตทุกชีวิตก็จะอยู่กันอย่างไมตรีจิต คนกับสัตว์ก็อยู่กันได้ด้วยไมตรีจิต เมื่อบุคคลเว้นจากปาณาติบาต และเจริญเมตตากรุณาโดยยึดหลักคือ ตั้งความปรารถนาดีต่อผู้อื่น และให้มองว่าการเว้นจากการฆ่า เพิ่มพูนเมตตากรุณาเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ควรทำ แก่กันและกันโดยการสงเคราะห์กัน อันจะเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจ อีกทั้ง

ยังเป็นประโยชน์ต่อสังคม 3 ประการ คือ ทั้งเพื่อประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่น และประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ทำให้มีความสุขความเจริญ

การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ให้เว้นจากอกุศลนาทาน ด้วยหลักสัมมาอาชีวะพบว่า ทรัพย์ที่ได้มาด้วยความหมั่นทำงานนั้น จะเจริญมั่งคั่งก็เพราะ เจ้าของเอาใจใส่รักษาให้พ้นอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดแต่เหตุภายใน คือ ตนเองหรือบุตรภรรยาใช้สอยให้สิ้นเสียเพราะเหตุไม่จำเป็นและเกิดแต่ภายนอก เช่นโจรนำไปเสียหรือไฟเผาสูญเสีย เป็นต้น และเจ้าของจ่ายใช้สอยแต่พอสมควร ไม่ฟุ่มเฟือยเกินกว่าที่หาได้หรือเกินกว่าที่ต้องการและไม่เบียดเบียนจนถึงกับอดอยากผู้ประกอบการทำงานพึงมีอุตสาหกรรมอย่าทอดทิ้ง จงดูเยี่ยงแมลงผึ้งบินหาเกสรดอกไม้ไม่นำมาทีละน้อย ๆ ยังอาจจะทำน้ำผึ้งไว้เลี้ยงตัวและลูกน้อยได้ตลอดฤดูหนาวที่กั้นดารด้วยเกสรดอกไม้ เมื่อเขาหมั่นทำงานได้ทรัพย์มาจ่ายเลี้ยงตนและครอบครัวบ้าง เก็บไว้เพื่อเหตุการณ์ข้างหน้าบ้างเสมอไป ถึงไม่มากแต่เพียงคราวละน้อย ๆ ก็พอจะทำตนให้เป็นสุขสำราญ และไม่ต้องประกอบการทุจริตเพราะความเลี้ยงชีพเขาบีบคั้น เป็นอันรักษาศีลให้บริสุทธิ์ได้

การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ให้เว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร ด้วยหลักกามสังวรพบว่า เมื่อบุคคลประพฤติอยู่ในเบญจธรรมข้อที่ 3 คือ กามสังวร คือการสำรวมในกาม ไม่ประพฤติดิตในกาม เป็นความประพฤติปกติทางกาย วาจา และใจ โดยอาศัยความตั้งใจรักษาปกติของตนเองไว้ได้ อันเป็นหลักปฏิบัติไม่ทำให้เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น และการดำเนินชีวิตมีความยินดีในคุ้มครองของตนเอง และรู้จักยับยั้งชั่งใจควบคุมใจของตนเองในเรื่องของกามารมณ์ ให้รู้จักบำเพ็ญกิริยาบทความสันโดษ ผูกใจตนเองอยู่เสมอเพื่อมิให้จิตใจใคร่ไปในกามารมณ์จนเป็นที่ตั้งแห่งความประพฤติดิตในทางที่ชั่ว สถาบันของครอบครัว ย่อมมีความสุข และการประพฤติดิตในศีลข้อนี้จะไม่เกิดขึ้นในอนาคต และการดำเนินชีวิตย่อมได้รับความสุขสันติในปัจจุบันกล่าวคือ (1) เกิดความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน ไว้วางใจกันได้ (2) ย่อมให้เคารพในสิทธิความเป็นสมาชิกของกันและกัน (3) ไม่เกิดการหย่าร้าง การแตกร้างภายในครอบครัว (4) สามารถสร้างความมั่นคง และความอบอุ่นภายในครอบครัว (5) ย่อมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และ (6) กำจัดภัยเวรทั้งปัจจุบันและอนาคต

การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ให้เว้นจากมุสาวาท ด้วยหลักสัจจะ พบว่า เมื่อบุคคลปฏิบัติอยู่ตามหลักศีล มุสาวาทา เวรมณี คือ การไม่ประพฤติดิตในการพูดเท็จ การไม่พูดโกหก คือ การพูดไม่คำหยาบ การไม่พูดส่อเสียดและการพูดเพ้อเจ้อ และตรงกับหลักเบญจธรรม ได้แก่ สัจจะ คือการพูดความจริงโดยอาศัยเจตนาเป็นנדเว้น มีความไม่กำลวงทางวาจาเป็นที่ตั้ง เป็นผู้สำรวมคำพูด อันเป็นหลักปฏิบัติให้อยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนกันในทางคำพูด มีท่านผู้รู้นักปราชญ์ทั้งหลาย มักจะเตือนผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและมีความเกี่ยวข้องกันด้วยความหวังดีเสมอมาว่า ให้คิดก่อนพูด คือ เตือนให้มีสติเพราะว่า ก่อนพูดเราเป็นนายของคำพูด แต่ถ้าพูดไปแล้วคำพูดจะเป็นนายเรา พูดดี ก็ดีไป แต่ถ้าพูดไม่ดี ผลตามมาจะตรงกันข้าม ก่อนพูด เราควรพิจารณาเสียก่อนว่า คำพูดที่จะพูดนั้นเป็นประโยชน์มีดี มีเสียอย่างไรบ้าง ถ้าเห็นว่าจะได้รับผลไม่ดี หรือพูดไปก็เปล่าประโยชน์เราก็ดเสีย ไม่พูดออกไป เราก็ยังเป็นนายของคำพูด ถ้าพูดออกไปแล้ว และเป็นคำพูดที่ไม่ดี เป็นวจีทุจริต ก็ไม่

ควรพูดแต่ควรพูด แต่ปียวจาหมายถึง พูดอย่างรักกัน กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยกันเกื้อกูลกันไม่หักหาญน้ำใจซึ่งกันและกัน มีความรัก ความเมตตา การดำเนินชีวิตในสังคมย่อมมีความสุข

การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ให้เว้นจากสุราเมรัยขบปมาทัญฐาน ด้วยหลักสติ พบว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาส่งเสริมปัจจัยภายในคือ ตัวเยาวชนจึงเป็นการส่งเสริมกระบวนการภายในตัวเยาวชนให้ดำเนินไปอย่างมีความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็น แนวความคิดทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม เกื้อกูลแก่ชีวิตและสังคมส่งผลให้เยาวชนสามารถคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ถูกต้องชอบธรรม นอกจากนี้ เยาวชนควรรู้จักแสวงหาความรู้ที่สมควรและเป็นประโยชน์ และดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ ซึ่งจะก่อให้เกิดความดีงามขึ้นภายในจิตใจ ทำให้สามารถประพฤติตนอยู่ภายในกรอบความดีงาม ละเว้นการเบียดเบียนกันและกัน และประกอบกิจอันเป็นกุศลได้โดยง่าย อันจะสร้างสรรค์สังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

การใช้หลักศีล 5 ในการสร้างความสัมพันธ์ในสังคม พบว่า การที่ปัจเจกบุคคลได้นำศีล 5 ของพระพุทธเจ้ามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันทำให้ปัจเจกบุคคลประสบสันติสุข และหลักเบญจศีลของพระพุทธเจ้าเป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งปัจเจกบุคคลได้พิสูจน์แล้วว่าแก้ไขปัญหาคือ และเกื้อหนุนชีวิตให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ของการประพฤติปฏิบัติที่ดีของปัจเจกบุคคลย่อมส่งผลถึงสังคมครอบครัว สังคมประเทศให้มีความสุข ความสงบ และมีสันติสุข

อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของพระเทวโณ เทวโณ กล่าวคือ ผู้มีศีลมีกายวาจาเป็นปกติ ไม่ดีใจ หรือ เสียใจ เมื่อประสบกับสิ่งที่ดีหรือไม่ดีผู้มีศีล ต้องมีกายวาจา และใจเย็นสบายไม่เร่าร้อนด้วย ราคะโทสะโลภและโมหะ เป็นผู้มีกายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต แต่ความหมายโดยรวมหมายถึง การเป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง เช่น ถ้ารับประทานอาหารก็ให้เป็นปกติ อย่ามากไปหรือน้อยเกินไป หวานเกินไป เค็มเกินไป ดังนั้น เมื่อทำอะไรก็สุขุมรอบคอบและเยือกเย็น อย่าเดิน ยืน นั่ง นอน ทำ พูด คิด ด้วยความเร่าร้อน ศีล 5 เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้ชาวพุทธรักษาศีล 5 เพื่อประโยชน์แก่คนรักษาเองและเพื่อความสงบสุขของสังคมด้วย และสอดคล้องกับ พระอุบล กตปุญโญ (แก้ว วงษ์ล้อม) ว่า สารของศีลสำหรับประชาชนทั่วไปกำหนดเอาข้อปฏิบัติอย่างต่ำมาเป็นพื้นฐานที่จะทำให้สังคมเกิดสงบสุข โดยปกติถือว่าศีล 5 เป็นหลักประพฤติพื้นฐานสำหรับมนุษย์ ไม่ว่าจะครองชีวิตอยู่ในระดับใดๆ คือเป็นหลักความประพฤติพื้นฐานของบุคคลแต่ละคนในฐานะที่เป็นมนุษย์

หลักธรรมสำหรับพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ ในสังคมปัจจุบัน การแสดงออกทางการกระทำด้วย กิริยาอาการ ได้แก่ ทางกาย วาจา และใจ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นบุคคลใด หรือนับถือศาสนา ใดก็ตาม การกระทำความดีส่งผลให้เป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็อยู่ที่การกระทำเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ พระอภัย อภิชิต (ชูขุนทด) ลักษณะพฤติกรรมของมนุษย์มี 3 ประเภท คือ พฤติกรรมทางกาย ทางวาจา และทางใจ สังเกตเห็นได้ว่าปัญหาทางด้านพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน มี 4 ด้าน คือ ปัญหาด้านการเมือง ด้าน เศรษฐกิจ ด้านการปกครอง และ ด้านสังคม หลักธรรมในการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา เถรวาท พบว่ามีอยู่ 2 ประการ คือ (1) หลักเบญจศีล คือ ข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ ตั้งอยู่ในความดีงาม แบ่งเป็นประเภทของเบญจศีลได้ 5 ประเภท คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์มีชีวิต, เว้นจากการ ถูเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้, เว้นจากการประพฤติผิดในกาม, เว้นจากการพูดเท็จ และเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท และอาณิสสของบุคคลผู้มีศีลสมบูรณ์ด้วยศีลในโลกนี้ ย่อมมี โภคทรัพย์ ย่อมแก่กล้า ไม่ก่อเหิน ย่อมไม่หลงลืมสติตาย หลังจากตายแล้ว ย่อมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ และเห็นสอดคล้องกับ วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน ที่เห็นว่า การนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยให้ความสำคัญต่อศีล ข้อ 3 และ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาศีลข้อ 4 และข้อที่ 1 จากการ วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขพบว่า ปัญหาการนำศีลข้อ 1 ไม่มีทางเลือกในการเลี้ยงชีพ จึงมีการฆ่าสัตว์ นำมาทำอาหารเลี้ยงชีพปัญหาของศีลข้อที่ 2 คือ ความยากจนหาทางเอาตัวรอดจึงทำผิด แก้ด้วยการให้ขัด กลางจิตใจแต่วัยเด็กด้วยการใช้ธรรมะ ปัญหาของศีล ข้อที่ 3 คือการขาดจิตสำนึกไม่รู้จักพอ ทางแก้คือปลูก จิตสำนึก ให้นึกถึงปัญหาที่จะตามมา ปัญหาของศีลข้อที่ 4 คือพูดเท็จเพื่อเอาตัวรอดจนเป็นนิสัยแก้ด้วยการ เข้มงวดทางวัฒนธรรมด้านภาษา และข้อที่ 5 คือการดื่มสุราในงานเทศกาลงานต่าง ๆ ทำให้ขาดสติ แก้ด้วยการ วรรณคดีให้รู้จักพิษภัยของสุรา

เมื่อมนุษย์ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดความสงบสุข หรือสันติต่อสังคม สอดคล้องกับ พระวิมาน คมกัปปโย (ตริกมล) ที่เห็นว่า สันติภาพเป็นสภาวะที่ปราศจากความรุนแรง และเป็นสภาวะที่ปราศจากการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ ทั้งความรุนแรงต่อตนเองหรือผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม แนวคิดเกี่ยวกับสันติภาพมีอยู่หลายประเภท นักการศาสนาจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับสันติภาพทางจิตที่ ปราศจากความรุนแรง แต่นักเคลื่อนไหวทางสังคมมองว่าสันติภาพเป็นสภาวะที่ไม่ถูกกดขี่หรือเอารัดเอาเปรียบ ในขณะที่นักปฏิบัติการทางสังคมจะมองว่าสันติภาพเป็นสภาวะที่ไม่ใช้ความรุนแรงทั้งทางตรง ทางอ้อม ทาง โครงสร้างและทางวัฒนธรรม การสร้างสันติภาพทำได้โดยการควบคุมกิเลสภายในของแต่ละบุคคล การไม่ก่อ ความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม การควบคุมพฤติกรรมด้วยการใช้ข้อกำหนดกฎเกณฑ์ทางสังคม การปรับ โครงสร้างและค่านิยมเพื่อไม่ให้เอื้อหรือส่งเสริมการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ ในส่วนการนำศีล 5 มาเป็น รากฐานของสันติภาพนั้น สามารถทำได้ด้วยการนำไปเป็นรากฐานของสันติภาพควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้าง สังคมแนวราบ ได้แก่ การนำไปสู่วัฒนธรรมแบบเมตตากรุณาและวัฒนธรรมแบบสันติวิธี ส่วนโครงสร้างใน แนวตั้ง ได้แก่ รากฐานทางสังคมในรูปของปิรามิด โดยนำไปจัดโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม

กระบวนการยุติธรรม และการศึกษา เพื่อให้เอื้อต่อการส่งเสริมโครงสร้างสังคมระดับจุลภาคจนถึงระดับมหัพภาค ซึ่งเป็นการเชื่อมโครงสร้างและสถาบันสังคมให้ยึดโยงอยู่กับศีล 5 อันเป็นพื้นฐานของแนวทางสันติวิธี ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือรากฐานของสันติภาพเชิงคุณค่า ซึ่งเป็นมโนธรรมสำนึกที่ทำให้เกิดความตระหนักถึงมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชนสากล ทั้งความเสมอภาค ความยุติธรรม ภารดรภาพ สัมพันธภาพ ดุลยภาพและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะทำให้สังคมเป็นแบบสวัสดิการที่ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีความตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต และการไม่ใช้ความรุนแรงทุกกรณี ทำให้ชีวิตปราศจากภัยคุกคาม รวมไปถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากลำบาก ทำให้มีสวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจะทำให้เกิดสันติภาพเชิงบวก ในขณะที่เดียวกันก็ยังเป็นแนวทางแก้ปัญหาหาคำของ ความขัดแย้งและความรุนแรง ในรูปของต้นเหตุ มานะ ทิฐิ และอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ โมหะ ซึ่งศีล 5 จะเป็นตัวสกัดกั้นและทำลายรากเหง้าของความขัดแย้งและความรุนแรง โดยรากฐานเชิงโครงสร้างจะเข้าไปจัดโครงสร้างสังคมไม่ให้เอื้อต่อการใช้ความรุนแรง ในขณะที่รากฐานเชิงคุณค่าจะปลูกเร้าให้ตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต เพื่อให้อยู่ร่วมกันตามหลักมนุษยชน ซึ่งเป็นรากฐานของมนุษย์ นอกจากนี้ยังเข้าไปจัดการกับรากเหง้าที่ทำให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรง โดยจะมีความเชื่อมโยงกันทั้งโครงสร้าง คุณค่าของมนุษย์และการควบคุมกิเลสภายใน ซึ่งจะทำให้สันติภาพมีรากฐานที่มั่นคง ทั้งในระดับจุลภาคและมหัพภาคอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย ดังนี้ หลักธรรมสำหรับพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ในพระพุทธศาสนา มีเนื้อหากว้างขวางครอบคลุมหลักพุทธธรรมทั้งหมด ผู้ศึกษาและปฏิบัติควรมีหลักในการนำหมวดธรรมทั้ง 6 ประการ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยสามารถพิจารณาขอบเขตในแต่ละหมวดเพื่อนำไปปรับใช้กับพฤติกรรมของมนุษย์ว่าเป็นอย่างไร

2) ผู้ศึกษาควรรู้พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน สังคมมนุษย์มักแสดงออกของการกระทำอยู่ในขอบเขตของปัญหานั้นๆอย่างไร และผลกระทบต่อพฤติกรรมนั้นส่งผลต่อสังคมอย่างไรบ้าง

3) การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันควรศึกษาวิธีการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อนำไปพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมได้

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้วิจัยได้นำปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักศีล 5 เพื่อการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน เข้าสู่การสัมมนา รวมถึงสิ่งที่สามารถปรับปรุงได้ แก้ได้และหาสาเหตุ เหตุผลเพื่อที่ประชาชนในพื้นที่จะได้ดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ได้มากขึ้น

2. ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องของศีล 5 ที่ได้ทำการศึกษาทำเป็นแผนการเรียนรู้ที่ละขั้นตอนเพื่อที่จะเป็นการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ ที่มีความแตกต่างทางด้านอายุ เพศ การศึกษา ที่มีความแตกต่างกันในการเรียนรู้และเข้าใจ เพื่อที่จะทราบหัวใจสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น

3. ผู้วิจัยได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับศีล 5 เพื่อที่จะสร้างองค์ความรู้ให้กับเยาวชน นักเรียน นักศึกษา เพื่อสร้างการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

4. ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักการเรียนรู้เพื่อเป็นการศึกษาเรียนรู้ ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาสังคมไปในเวลาเดียวกัน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อศึกษาหลักเบญจศีล-เบญจธรรมในพระพุทธศาสนา และเพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยหลักเบญจศีล-เบญจธรรม ดังนั้น การศึกษาสืบเนื่องต่อจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่เป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจในเรื่องการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะเป็นหนทางทำให้ผู้ใดศึกษาจะได้มีความเข้าใจในเรื่องการประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมดีงาม ที่สามารถจะน้อมนำแนวคิดธรรมอันหลากหลายที่ปรากฏในพระธรรมวินัย นำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาตามกำลังสติปัญญา ใช้แก้ปัญหาในแต่ละบุคคลได้อย่างถูกต้อง เพื่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติธรรม ทำให้เกิดความผาสุกร่มเย็นต่อไป ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป คือ

1. การบริหารองค์การ ตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม
2. พุทธจริยศาสตร์กับการบริหารบุคลากรในองค์การเชิงพุทธ
3. ควรทำการศึกษาข้อดีของการรักษาศีลแต่ละข้อ ตั้งแต่ศีล 5 และ ศีล 8 เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพแต่ละด้านของการดำเนินชีวิตของประชาชนแต่ละช่วงอายุ
4. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำความผิดด้านศีลธรรมในสังคมปัจจุบัน ทั้งสังคมจริงและสังคมออนไลน์ที่ในสภาวะการปัจจุบันการทำผิดศีลนั้นนอกจากในสังคมแล้วเรายังเห็นในสื่อต่างๆ มากมายที่มีการทำผิดศีลธรรมอยู่เป็นประจำ
5. ควรมีการศึกษารูปแบบการรณรงค์รักษาศีลธรรม จริยธรรม ที่ประสบความสำเร็จในชุมชนปัจจุบัน เช่น โครงการหมู่บ้านคุณธรรมที่ประสบความสำเร็จ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นฤมล มารคแมน. (2543). *มนุษย์และความเป็นจริงของชีวิตในทัศนะของพุทธศาสนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

มันเกียรติ โกศลนิตติวงศ์. (2541). *ทฤษฎีและเทคนิคในการให้คำปรึกษาพุทธธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

สมเด็จพระญาณสังวรญาณมุนี. (2516). *จามเทวีวงศ์ พงศาวดารเมืองศรีอยุธยา*. พระนครศรีอยุธยา: ห้างหุ้นส่วนจำกัดบรรณกิจเทรดดิ้ง